

**PROGRAMMA VAN MAATREGELEN BIJ
ARCHEBO-RAPPORT 2021A305**

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN BERTEM – LEEFDAAL CENTRUM

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN
E. AUDENAERT, K. BOUCKAERT & N. GEELEN

FEBRUARI 2022

PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2021A305

1. ALGEMEEN

Administratieve gegevens / Technische Fiche

Onderzoek:	Programma van maatregelen. Bertem – Leefdaal Centrum		
Opdrachtnemer:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaken		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkend archeoloog:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Locatie:	Vlaams-Brabant, Bertem, deelgemeente Leefdaal, Dorpstraat nr. 505-591, Neerijse steenweg, Parochieweg, Vlieguit, Mezenstraat, Kerkring en Kleine Kerkstraat		
Coördinaten :	A	X	165.198.743.755.372
		Y	170.465.075.287.120
	B	X	165.270.478.447.006
		Y	170.787.157.452.935
	C	X	165.421.409.318.697
		Y	170.872.556.849.956
	D	X	165.664.070.990.290
		Y	170.937.857.856.746
	E	X	165.717.449.349.664
		Y	170.789.423.747.378
	F	X	165.450.981.540.185
		Y	170.517.343.375.106
Kadastrale percelen:	Bertem, afdeling 3 (Leefdaal), sectie F, openbare weg en perceelnummers 177L, 177S, 177T, 385A, 321L & 315N		

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2022)

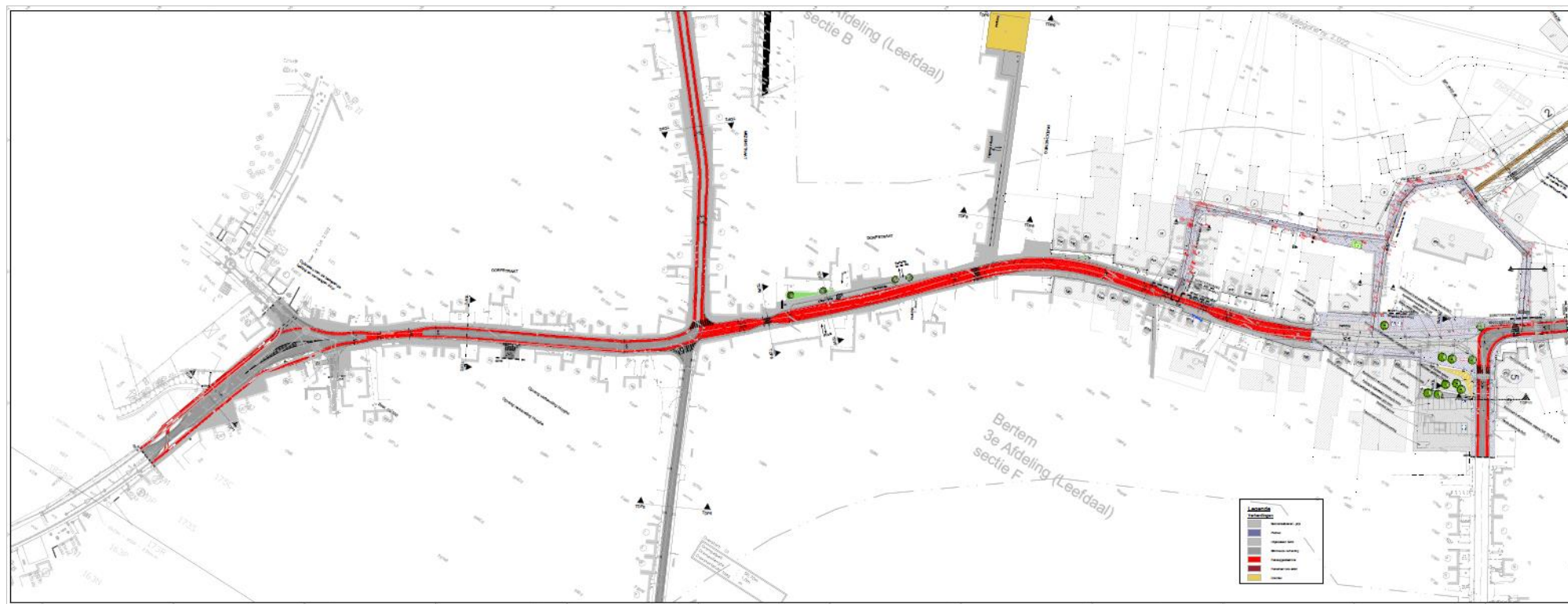
2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

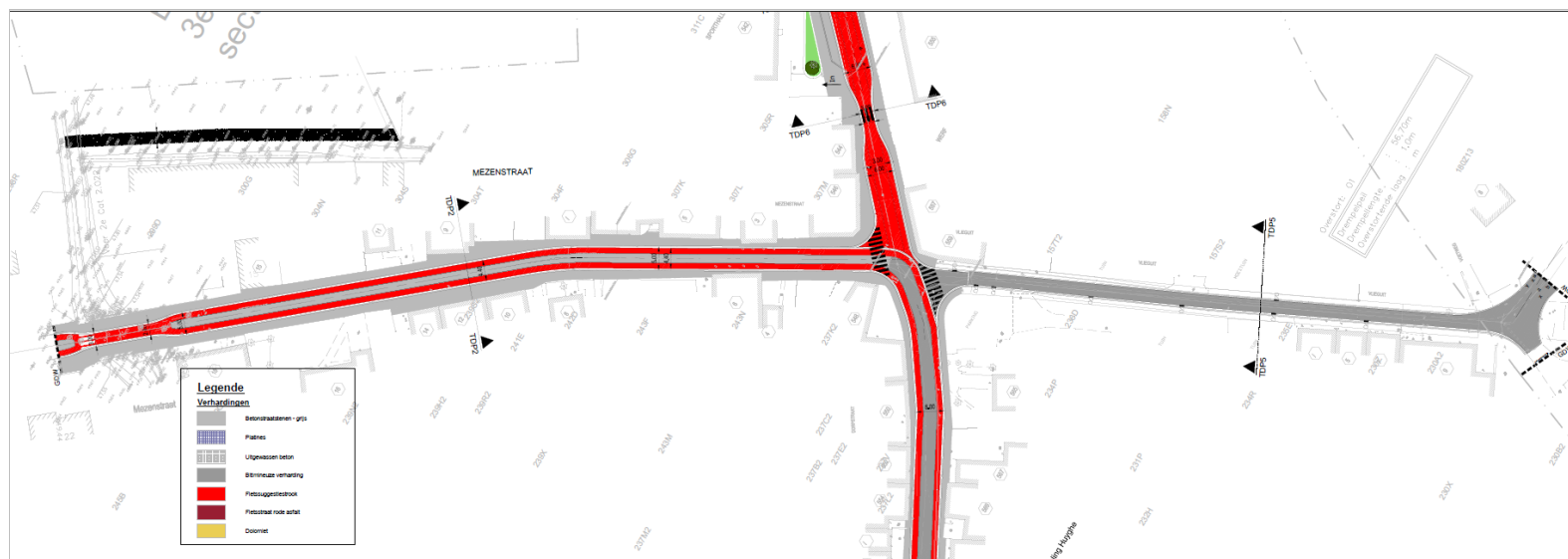
Aanleiding van het vooronderzoek

Het projectgebied bevindt zich ter hoogte van de Dorpstraat 505 tot 591, de Neerijse steenweg (van de Dorpstraat tot huisnummer 4), de Kerkring, de Kleine Kerkstraat, de Parochieweg, de Mezenstraat (van de Dorpstraat tot aan de Voer (Mezenstraat 20)) en de Vlieguit (van Dorpstraat tot kruispunt Nollekensstraat). De Dorpstraat, de Neerijse steenweg en de Mezenstraat zijn wegen in asfalt met langs weerszijde een voetpad. Op de hoek van de Dorpstraat en de Neerijse steenweg ligt een parking, aangelegd in asfalt. De Kerkring, de Kleine Kerkstraat en de Vlieguit zijn allemaal aangelegd in asfalt, de Parochieweg is tot aan de schoolpoort verhard met asfalt, verder noordwaarts is deze onverhard. Ter hoogte van de Kerkring vertrekt ook een voetweg, aangelegd in grind/kiezels, die verder noordoostwaarts loopt. Langs weerszijde van de voetweg staat een bomenrij. Volgens het Gewestplan ligt het projectgebied binnen woongebieden, parkgebieden en woonuitbreidingsgebieden.

Binnen het projectgebied plant de opdrachtgever de heraanleg van de riolering en de wegenis. De Dorpstraat zal ofwel bestaan uit een rijweg met langs weerszijden een voet- en fietspad, ofwel een rijweg met fietssuggestiestroken en een voetpad langs weerszijden ofwel een rijweg/fietsstraat met langs weerszijden een voetpad. In de fietsstraat-zone wordt ook een kiss & ride-zone voorzien. De Mezenstraat en Neerijse steenweg zullen ook bestaan uit een rijweg met fietssuggestiestroken en voetpaden langs weerszijden. De Vlieguit zal heraangelegd worden in betonstraatstenen en de Parochieweg zal voorzien zijn van een voetpad en rijweg in betonstraatstenen. De parking aan het einde van de Parochieweg zal aangelegd worden in dolomiet. De Dorpstraat zal ter hoogte van de parking op het kruispunt Dorpstraat-Neerijse steenweg een rijweg hebben in platenbeton en voetpaden aangelegd in platinen. Er wordt ook zitruimte voorzien. Het projectgebied is ca. 14 914,425 m² groot.

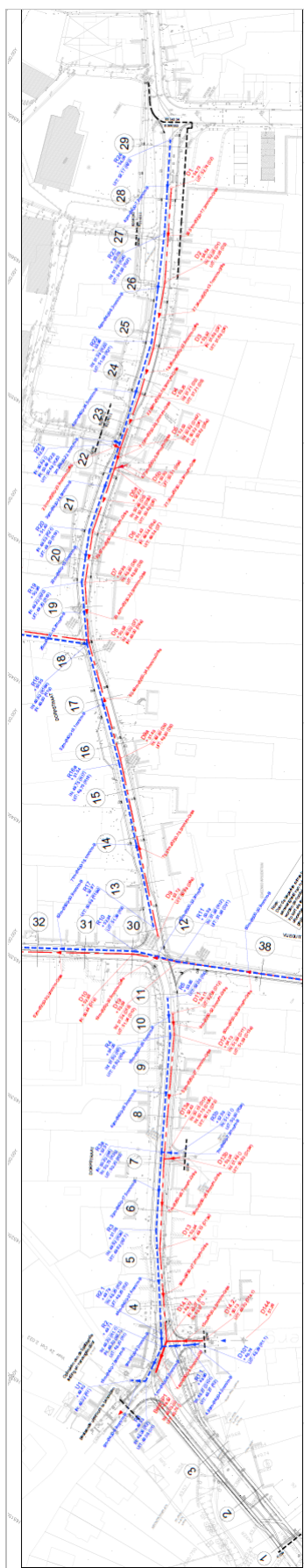
Figuur 2: Toekomstplan (initiatiefnemer, 2021)

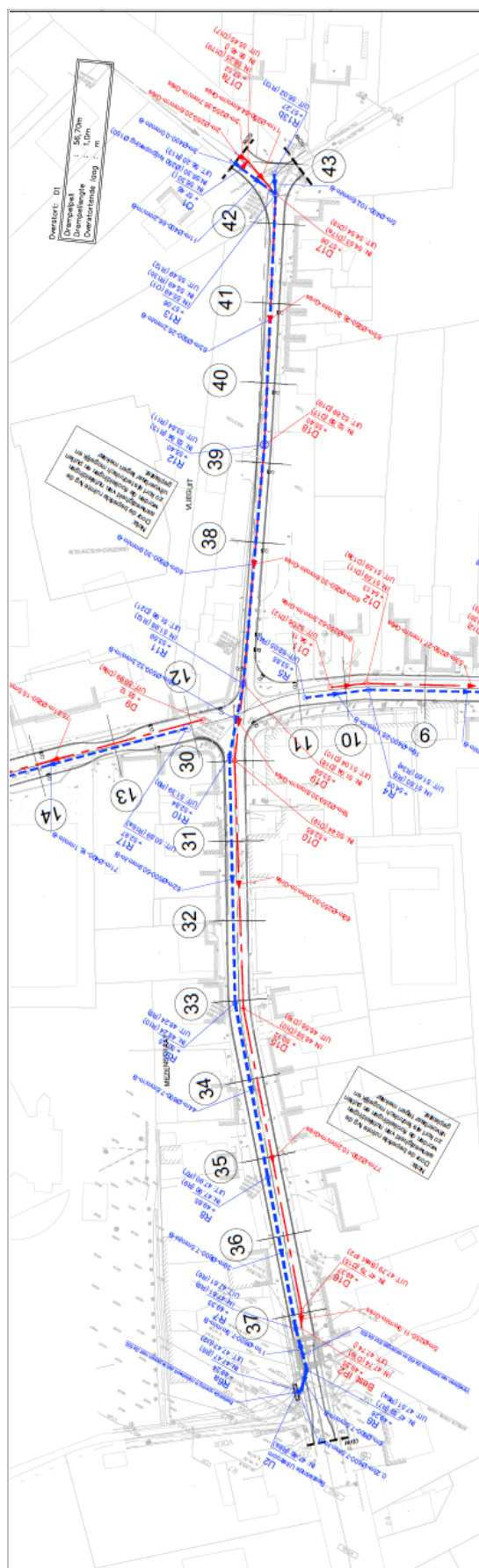
Figuur 3: Toekomstplan Mezenstraat en Vlieguit (initiatiefnemer, 2021)

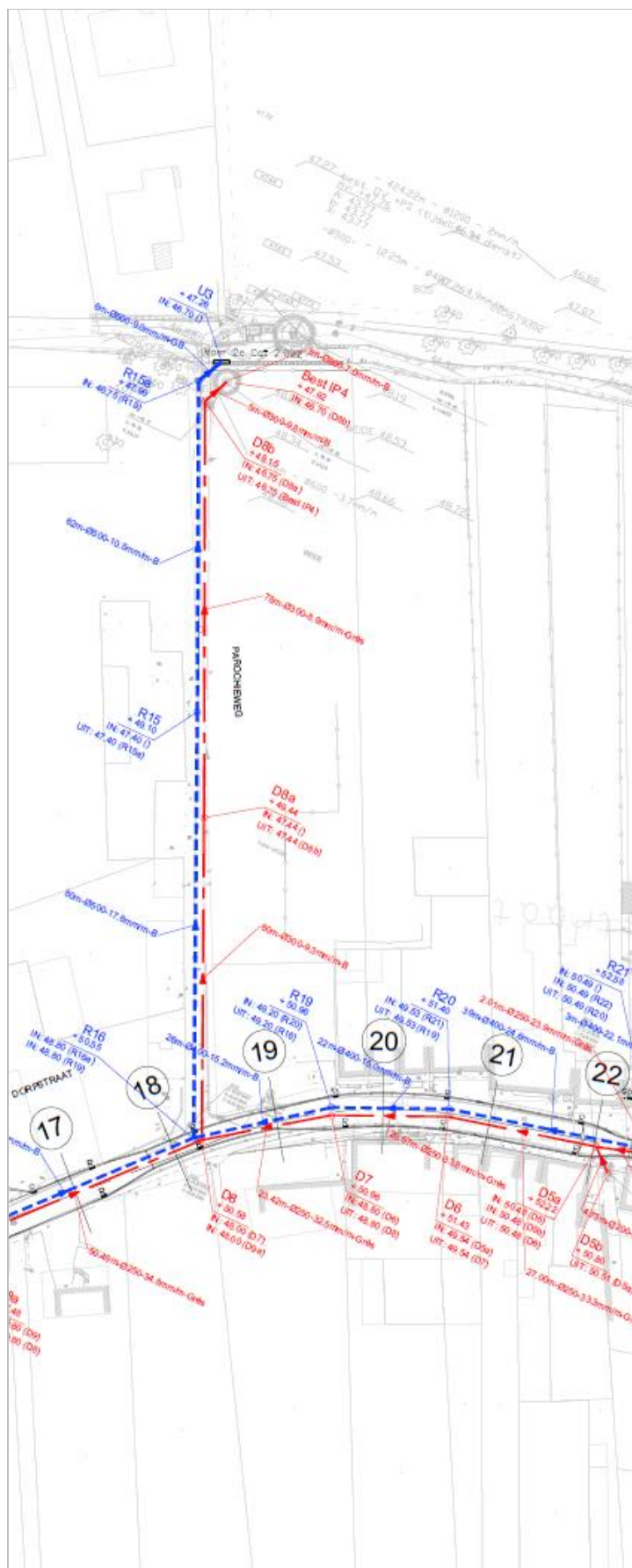
Figuur 4: Toekomstplan Kleine Kerkstraat en Kerkring (initiatiefnemer, 2021)

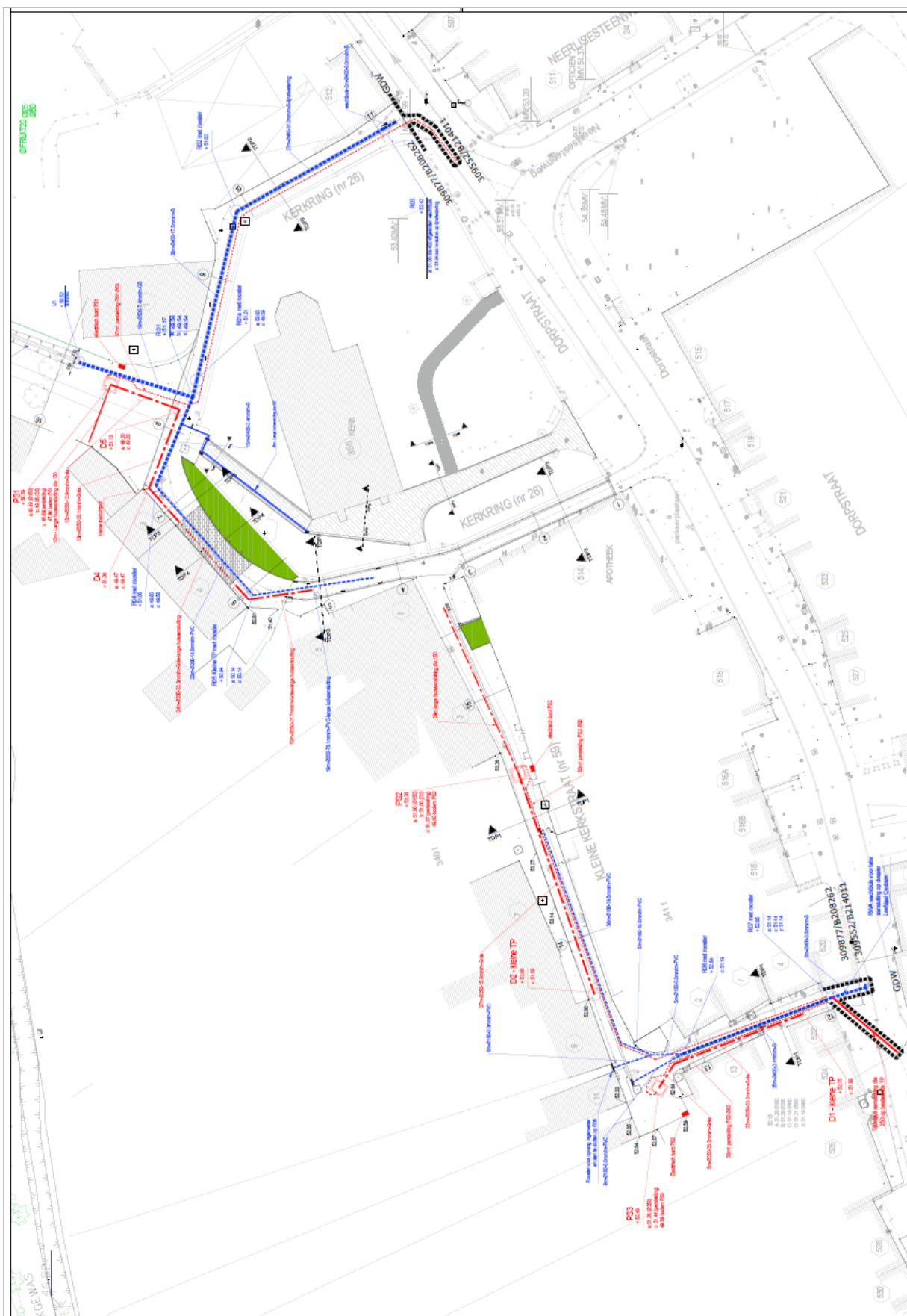

Figuur 5: Rioleringsplan Dorpstraat (initiatiefnemer, 2022)

Figuur 6: Rioleringsplan Mezenstraat - Vlieguit (initiatiefnemer, 2022)

Figuur 8: Rioleringsplan Kleine Kerkstraat en Kerkring (initiatiefnemer, 2022)

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Het onderzoek toonde aan dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten vanaf de Steentijd.

Op de Ferrariskaart bestaat het projectgebied reeds grotendeels uit wegenis. In de loop van de 19de en 20ste eeuw evolueert de wegenis tot de huidige situatie, weergegeven op de topografische kaart van 1989 en de orthofoto van 1979-1990.

Het projectgebied kruist met een site met walgracht uit de 18de eeuw (CAI 208909), de Sint-Lambertuskerk en kerkhof uit de Late Middeleeuwen (CAI 5235) en een wegtracé omzoomd door bomen (zie Ferrariskaart; CAI 2122). Uit de Ferrariskaart en de Atlas der Buurtwegen valt op te maken dat het projectgebied juist ten oosten van de walgrachtsite loopt. In de 18de en 19de eeuw lag hier reeds een landweg die overeenkomt met de Parochieweg. Op de Atlas der Buurtwegen is duidelijk te zien dat de Kerkkring rond de kerk en het kerkhof op de huidige plaats ligt. Op de Ferrariskaart is niet duidelijk te zien of de Kerkkring reeds aanwezig was. Wel valt uit deze kaart duidelijk op te maken dat het kerkhof ten zuiden van de kerk ligt, buiten het projectgebied. Beide archeologisch interessante sites vallen derhalve net buiten het projectgebied en worden niet geraakt door de geplande werken.

Volgens de CAI bevinden zich binnen een straal van 1km rond het projectgebied ook de volgende archeologische waarden: een afslag in silex uit de Steentijd (CAI 3648), afslagen en eindschrabbers uit de Steentijd (CAI 3647), tunnels uitgegraven door de Engelsen in WO II (CAI 912), verschillende grachten (niet te dateren, CAI 2119), één Raeren Scherf en één scherf van versierde kruik uit de 16de eeuw (CAI 15145), een extreem verse kling in Spiennes vuursteen(?) uit de Steentijd en aardewerk uit de 17de eeuw (CAI 15146), een klein aantal sterk geschonden artefacten uit silex uit de Steentijd (CAI 3652), enkele afslagen uit grijze silex en een beitel uit de Steentijd (CAI 150661), een gering aantal artefacten uit silex uit de Steentijd (CAI 150662), een gering aantal artefacten uit de Steentijd (CAI 150663), een gering aantal artefacten uit silex uit de Steentijd (CAI 150664), een hoeve uit de 16de eeuw (CAI 1216), een motte uit de Volle Middeleeuwen (CAI 5234), bunkers van de KW-Linie (CAI 165315 en CAI 165316), weg uit de Romeinse Tijd (CAI 209729), grafheuvel uit de Romeinse Tijd (CAI 209730), een grafheuvel (niet te dateren, CAI 209883), crashsite van een B-24 Liberator (42-50610) bommenwerper van de USAAF (CAI 214365) en een molen uit de 18de eeuw (CAI 219233)

Het projectgebied kruist met enkele erfgoedkundige waarden. Het betreft het Plateau van Duisburg, het Kasteeldomein van Leefdaal en omgeving, een opgaande linde als vredesboom, de parochiekerk Sint-Lambertus met ommuurd kerkhof en kerkring en een boerenburgerhuis. Aan het projectgebied grenzen ook meerdere vastgestelde en/of beschermde erfgoedobjecten.

Het projectgebied kruist met de projectgebieden van twee bekrachtigde archeologienota's, waarbij vervolgonderzoek telkens geadviseerd werd, behalve ter hoogte van de bestaande wegenis, gezien de aanwezige verstoringen.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het projectgebied gelokaliseerd is op een historische en archeologisch belanghebbende locatie. Gezien de nabijheid van natuurlijke waterlopen en de ligging op een helling, is er een verwachting naar Steentijd. Sporensites kunnen ook aanwezig zijn. Er is een kans op het aantreffen van archeologische resten, waardoor er ook een potentieel op kennisvermindering. Dit potentieel wordt echter zeer laag ingeschat aangezien het projectgebied reeds verstoord is door de aanwezige wegenis, rioleringen en verhardingen (parkings). De toekomstige werken zullen enkel reeds verstoorde bodems opnieuw verstoren. Verder onderzoek wordt dan ook niet nodig geacht.

Conclusie

Het uitgevoerde vooronderzoek is volledig. Alle relevante beschikbare bronnen zijn geraadpleegd.

Het projectgebied kruist met een site met walgracht uit de 18de eeuw (CAI 208909), de Sint-Lambertuskerk en kerkhof uit de Late Middeleeuwen (CAI 5235) en een wegtracé omzoomd door bomen (zie Ferrariskaart; CAI 2122). Uit de Ferrariskaart en de Atlas der Buurtwegen valt op te maken dat het projectgebied juist ten oosten van de walgrachtsite loopt. In de 18de en 19de eeuw lag hier reeds een landweg die overeenkomt met de Parochieweg. Op de Atlas der Buurtwegen is duidelijk te zien dat de Kerkkring rond de kerk en het kerkhof op de huidige plaats ligt. Op de Ferrariskaart is niet duidelijk te zien of de Kerkkring reeds aanwezig was. Wel valt uit deze kaart duidelijk op te maken dat het kerkhof ten zuiden van de kerk ligt, buiten het projectgebied. Beide archeologisch interessante sites vallen derhalve net buiten het projectgebied en worden niet geraakt door de geplande werken.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het projectgebied gelokaliseerd is op een historische en archeologisch belanghebbende locatie. Gezien de nabijheid van natuurlijke waterlopen en de ligging op een helling, is er een verwachting naar Steentijd. Sporensites kunnen ook aanwezig zijn. Er is een kans op het aantreffen van archeologische resten, waardoor er ook een potentieel op kennisvermindering. Dit potentieel wordt echter zeer laag ingeschat aangezien het projectgebied reeds verstoord is door de aanwezige wegenis, rioleringen en verhardingen (parkings). De toekomstige werken zullen enkel reeds verstoorde bodems opnieuw verstoren. Verder onderzoek wordt dan ook niet nodig geacht.

Er dient geen verder archeologisch onderzoek te gebeuren in welke vorm dan ook.

Deze nota ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht indien er alsnog archeologische resten aan het licht komen.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2022)	2
Figuur 2: Toekomstplan (initiatiefnemer, 2021)	4
Figuur 3: Toekomstplan Mezenstraat en Vlieguit (initiatiefnemer, 2021).....	5
Figuur 4: Toekomstplan Kleine Kerkstraat en Kerkkring (initiatiefnemer, 2021).....	6
Figuur 5: Rioleringsplan Dorpstraat (initiatiefnemer, 2022)	7
Figuur 6: Rioleringsplan Mezenstraat - Vlieguit (initiatiefnemer, 2022).....	8
Figuur 7: Rioleringsplan Parochieweg (initiatiefnemer, 2022).....	9
Figuur 8: Rioleringsplan Kleine Kerkstraat en Kerkkring (initiatiefnemer, 2022).....	10